

2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2.06.2011 № 3460-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

3. БПД пропонують здешевити, передавши адміністрування системи адвокатам. Стаття з онлайн газети «Юридична Газета» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/139323-bpd_proponuyut_zdesheviti_peredavshi_administruvannya_sistem.html.

Кубасенко А.В.

*доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДВОКАТСЬКОГО ЗАПИТУ ЯК СПОСОБУ ЗБОРУ ДОКАЗІВ АДВОКАТОМ

Одним з найбільш важливих і абсолютно необхідних для адвоката як представника особи в юридичному процесі є його право на адвокатський запит, без якого значно ускладнюється або взагалі стає неможливим надання кваліфікованої юридичної допомоги.

Важливим кроком, спрямованим на усунення правового дисбалансу і підвищення ролі адвоката в процесі збору доказів, стало закріплення в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» норми, яка гарантує право адвокату збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою.

Крім зазначеної гарантії в ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» розкрито поняття адвокатського запиту як письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту [1].

Однак, незважаючи на законодавче закріплення права адвоката на запит відомостей, необхідних йому для надання кваліфікованої юридичної допомоги, його реалізація на практиці виявилася істотно ускладнена.

Закон надає адвокату право отримувати на адвокатський запит фактично будь-яку інформацію та документи, необхідні адвокату для надання правової

допомоги клієнту. Однак, в той же час, Закон встановлює два винятки з цього правила. По-перше, адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій та роз'яснень положень законодавства. По-друге, не підлягає наданню на адвокатський запит інформація з обмеженим доступом та копії документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом (ч. 1, 2 ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Положенням статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», зокрема, встановлено види інформації, до якої може бути обмежено доступ, – конфіденційна, таємна та службова інформація (частина перша), та сукупність вимог, дотримання яких є обов'язковим для обмеження доступу до таких видів інформації (частина друга). Так, ч. 2 передбачає, що Обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону за дотримання сукупності таких вимог:

1) винятково в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні [2].

Таким чином, тільки за наявності цих трьох ознак можна обмежити інформацію. Але, аналізуючи діяльність з надання юридичної допомоги адвокатом клієнту можна зазначити, які нормативні акти ще потрібні, якщо клієнт самовільно уклав угоду, і це є ознакою і згодою на надання адвокату прав, які будуть спрямовані на надання правової допомоги, його захист і не зможуть йому зашкодити. Якщо адвокат порушить норми чинного законодавства, не виконає вимоги угоди, порушить правила адвокатської етики, то тільки він і буде відповідати [3, с.313].

Аналіз адвокатської практики, надає можливість окреслити проблеми, пов'язані із реалізацією права адвоката на запит:

- неможливість визначення інформації з обмеженим доступом;
- безвідповідальне ставлення працівників канцелярій установ та організацій при реєстрації адвокатських запитів (іноді відбувається, так звана псевдореєстрація, з видачею неіснуючих реквізитів документа);
- розкриття адвокатської таємниці при наданні витягу з договору про надання правової допомоги, ордера або доручення органу, уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Адже переважна більшість таких органів є правоохоронними та у разі ненадання документів відбувається відмова у наданні будь-якої інформації.

Ненадання відповіді на адвокатський запит – це не лише порушення гарантій адвокатської діяльності, але й форма прояву нерівного становища адвоката в процесі, порушення права на захист та показник формування не правової держави, а держави з поліцейськими рисами. Звернення з адвокатським запитом є способом отримання доказів. Слідчі та прокурори не обмежені в такому способі. Адвокати дуже часто позбавлені можливості зібрати докази, оскільки відповіді на їхні запити не надаються або ж надаються відписки, які не містять необхідної інформації. Ненадання відповідей на адвокатські запити відбувається дуже часто. Суди взагалі нехтують цією нормою та розглядають адвокатські запити як клопотання сторін у процесі або як звернення громадян.

В останні роки порушення прав адвокатів в Україні набуло критичного загрозливого стану та констатує відсутність в Україні верховенства права. Через порушення прав адвокатів порушуються і права людини, яка по суті є незахищеною від держави. Вбачається, що основною причиною та джерелом порушення прав адвокатів є правоохоронна система. Невизнання правоохоронними органами та судом професійних прав адвоката як незалежної та гарантованої Конституцією та законами України професійної діяльності носить постійний та системний характер, що призводить до порушення її гарантій.

Таким чином, для своєчасного реагування та захисту прав адвокатів, вважаємо за необхідне при відмові у наданні або несвоєчасному повідомленні інформації органом державної влади, органом місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит запровадити роботу онлайн форми повідомлення адвоката про порушення прав та професійних гарантій з метою швидкого інформування ради адвокатів регіону з подальшою можливістю складення протоколу про адміністративне правопорушення щодо посадової особи такого органу.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 27. Ст.282
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314
3. Сізінцова Ю.Ю. Відповідь на адвокатський запит: проблеми та шляхи їх вирішення. Порівняльно-аналітичне право. 2017. №4. С.312-314.